

BISERICA și ȘCOLA.

Foiă bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacțiunii

„BISERICA și ȘCOLA.“

Er banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Nr. 5661.

CERCULAR,

*cătră toate oficiile protopresbiterale și parohiale
din districtul Consistoriului greco-oriental român
din Arad.*

După-ce la finea acestui an solariu espiră și
periodul de trei ani 1891, 1892 și 1893, pentru
care a fost alese corporațiunile noastre bisericești, a-
decă: comitetele și epitropiele parohiale, apoi sinó-
dele, comitetele și episcopiele protopresbiterale; și
întruna cu acesta, espirând și mandatul acestor cor-
porațiuni: acelea urmază a se restaura de nou, pe
următorul period de trei ani: 1894, 1895 și 1896.

După-ce însă se știe din pracla vieții constitu-
ționale a bisericei noastre de până acum, că, aseme-
nea restaurări numai acolo s'au potut efectua spre mul-
țumire comună, unde s'au ținut cont de dreptul tutu-
ror factorilor chiamați a concurge la asemenea res-
taurări, și unde acei factori au fost conduși de ade-
vărata interesare pentru promovarea scopului urmărit
de biserica noastră națională, nu putem din destul re-
comanda și la această ocaziune, ca atât la pregătirea
lucrărilor premergătoare, cât și la însuși actul restau-
rării, fie-care membru din sinul bisericei noastre, să
aibă în vedere, că pe lângă frumoasa chiamare, are
și datorința de a conlucra în spiritul conciliant al
evangeliei, pentru îndulcirea și alipirea tuturor
sânta maica noastră biserică națională, și că prin
măsele ei instituită, și prin acesta pentru

Având acestea în vedere precum și acestea
lucrările premergătoare restaurării sunt: *compunerea
și rectificarea listei alegătorilor*, apoi *compunerea
și censurarea socoților* despre averile manipulate
prin epitropiile parohiale și cele protopresbiterale, și
în fine *compunerea inventariului* despre averea mo-
bilă și imobilă a parohiei și respective a protopo-
piei, astfel pentru-că restaurarea cestionată se se
pôtă efectua pretutindenea în bună înțelegere, spre

mulțumirea comună și la timp în conțelegere cu Con-
sistoriul nostru diecesan, conform dispozițiunilor stat.
org. și a normelor în vigore, decretăm respective im-
prospetăm următoarele norme de procedură.

1. **Indatorăm oficiile parohiale**, că îndată
după primirea acestui cerculariu, să provóce comite-
tele parohiale ca, în conțelegere cu acelea oficii pa-
rochiale, să facă și să rectifice lista membrilor sino-
dului parochial, conform §-lui 5 din Reg. pentru
parohii și a §-lui 6 din stat. org. respective în sen-
sul cerculariului nostru dto 6/18 Decembrie 1892
Nr. 5631/1892, emanat pe baza suscitațiilor §-i, a-
vând compunerea și rectificarea se se facă — pfeacă
numai e posibil — înainte de încheierea anului.

Fiind vorba de lista membrilor sinodului pa-
rochial, nu putem din destul recomanda factorilor chie-
mați a compune și rectifica această listă, că deosebi
la esplicarea și aplicarea §-lui 6 din stat. org. se
nu aibă în vedere numai litera legii, ci se nisue a-și
asecura fiecărui-a dreptul cuvenit în sensul legii, apoi
se aibă în vedere și pacea și dragostea creștinăscă
carea trebuie să existe între credincioș unei și ace-
leiași biserice, ca astfel se se evite toate nemulțumi-
rile și reclamele.

2. **Indatorăm mai departe oficiile parohiale**
să provóce epitropiele parohiale, să-și încheie diua-
rele, și să-și facă socoțile, apoi să le presinte de tim-
puriu comitetului parochial, ér acesta să le censureze
fără amênare, dar nesmintit în ședința dela finea lui
Dec. a. c. (stat. org. §. 21.) séu cel mult la 8 zile
după acea astfel, că la 1 Ianuarie 1894, seu cel
mult la 8 zile după acea se se pótă subșterne Sino-
dului parochial, ca acesta de o parte să cunóscă sta-
rea averii parohiei, ér de altă să pótă apreția după
merit zélul și acivitatea epitropiei și a comitetului
parochial fugente.

Fiind vorba de socoți și având în vedere, că
nu toți epitropii sunt în stare a-și face singuri so-
coțile, îndatorăm pre conducătorii oficiilor parohiale,
se deee mână de ajutoriu epitropilor, și în cas de

lipsă însuși ei, preoții conducători ai oficiilor parochiale, să compună acelea socoți, cu totă conștiința, ținând în vedere nu numai interesul material al fondurilor și fundațiilor manipulate prin respectivii epitropi, ci și în interesul moral al bisericii: de a nu asupri și a nu supăra pre credincioși, ci precum totdeauna așa și acuma să-i tracteze cu bunăvoință și blândetă; ér acolo, unde dóră s'ar observa ceva neregularități în socoți, să lumineze și capaciteze pre respectivii epitropi despre sminta lor, să-i facă a-și îndrepta acea smintă, până n'a ajuns lucrul înaintea corporațiilor chemate a censura și aproba socoța, și într'una, să-le atragă atențiunea a îngriji de timpuriu, că suma ce ar rezulta din socoța ca bani gata, să fie disponibilă și la îndemână pentru a-o putea număra îndată la actul restaurării respective predării cassei nou alesului epitrop.

3. **Indatorăm în fine oficiile parochiale, ca** în conțelegere cu epitropiile, și respective pe baza socoților epitropiilor dela finea anului 1893, censurate de comitetul parochial, să compună inventariul despre toate lucrurile mobile, cu cari epitropii actuali dau, și respective au să dea socoța, anume: lada bisericeii, diarul de percepțiuni și erogțiuni, (anumindu-se ziua în care s'a încheiat), suma banilor în numărariu, evidința obligațiilor cu espunerea în cifre a capitalului și a intereselor, apoi evidențele despre restanțele dela arinđi, clopote, prapori ripiđi etc. și cu un cuvânt toate socoțile, diuarele, protocoalele, evidințele și toate hărțile de valóre după numărul și valórea lor.

4. **Terminele pentru restaurare** le vor define P. T. D. protopresbiteri și administratori protopresbiterali în sfera competenței lor, dar astfel ca restaurările preste tot să se pótă efeptul în cursul lunei Ianuarie 1894 și anume în sinodul ordinariu convocând și pentru censurarea socoților anului espirat, și acésta chiar și pentru aceea, că sinódele protopopești ordinare, să se pótă ținea conform stat. org. până în a dóua Duminecă din Februarie 1894.

5. Este de dorit, că P. T. D. protopresviteri și administratori protopresviterali, să conducă nemijlocit sinódele constituante din fie-care comună, dar special **să aviséză și provócă** a conduce nemijlocit sinódele constituante în acele comune, despre cari se scie din trecut, că din una, séu altă considerațiune, nu s'a potut efeptul restaurarea în bună-înțelegere, ér în celelalte comune P. T. protopresviteri și administratori protopresviterali, să pot substitui și prin unii dintre membrii scaunali, și pot autorisa și pre conducătorii oficiilor parochiale, respective parochii președinți ai sinódelor parochiale, dându-le acestora înviațiunea necesariă.

6. După-ce, conform §-lui 10 din stat. org. **președintele Sinodului parochial**, e răspundătoriu pentru ordinea bună, îi atragem atențiunea, că pentru evitarea neînțelegerilor ce să ivesc în multe locuri chiar la constituire, anume la alegerea notariului și

a bărbaților de încredere, el, președintele să lase curs liber, și decă e de lipsă și să cere, să admită alegerea acestora și cu vot nominal pe baza listei membrilor sinodului parochial. Tot datorința președintelui este că, mai nainte de a purcede la actul restaurării, să esplice sinodului chemarea și detorințele comitetului și a epitropiei; să esplice calitățile personale recerute dela membrii acestor corporațiuni, chemate a lucra pentru religiositatea și moralitatea membrilor parochiali și a chivernisi averea parochiei, și deosebi să le arete că:

a) de după concludul congresual Nr. 179/1891, în comitet pot fi aleși numai indiviđi nepetați, adecă cari întrunesc condițiunile de vieță morală-religiósă și socială;

b) de după §. 19 din Statutul organic „*Tatăl și fiul, moșul și nepotul, frații socrul și ginerele, nu pot fi deodată membrii comitetului,*” că

c) după tenórea §-lui 25 din Stat. org. „*epitropii nu pot fi între sine rudiți până în gradul al șeselea de sânge și al patrulea de cuscrie,*”

d) că membrii corporațiilor de până acum să pot realege, dar să înțelege de sine că numai aceia, cari în periodul ce espiră, prin viua înteresare de binele și prosperarea bisericeii, prin portare morală neesceptiunabilă, și prin curățenia mânilor lor, s'au arêtat demni de chiamarea lor,

e) că atât mersul regulat al afacerilor parochiale în genere, cât și special sporirea averei parochiale recere, că în **epitropiă nici decăt**, dar nici în **comitet se nu să alégă** atari membri, cari ar sta în proces cu biserica, precum nici de aceia, cari detoresc bisericeii ori altor fonduri parochiale cu bani împrumutați ori alte pretensiuni în sume mai mari, cum ar fi în bună-óra acei epitropi, cari nepotând face sémă cu bani, au dat obligațiuni și apoi nici nu plătesc nici asiguréză pretensiunea bisericeii, dar nu plătesc nici interesele regulat.

7. După acestea, președintele sinodului parochial din fie-care comună, având la mână lista alegătorilor, inventariul și socoțile, va pune la ordinea țilei censurarea socoților și eventual a bugetului, și după aceea va combina cu fruntașii poporului lista candidaților, cu observarea celor indigitate sub p. 6, și cu acea observare, că acolo unde s'ar ivi mai multe păreri în privința alegendilor, „și respective unde alegătorii ar fi împărțiți în mai multe grupe, — datorința președintelui e a sfátui pre toți, să se înțelégă, ca din fie-care grupă să se alégă în respectivele corporațiuni membri în număr proporționat numărului grupei, ca și prin acésta să se dovedescă, că în biserică domnește dragostea evangelică.

8. Purcedând la alegere, președinții sinódelor parochiale vor pune la cale mai întâiu alegerea comitetului și după aceea a epitropiei parochiale.

Atât despre censurarea socoților, cât și despre alegerea comitetului și a epitropiei parochiale, să va lua act la protocol, în care să va induce

resultatul censurării și să va petrece corect numele membrilor aleși în comitet și epitropie.

9. Alegându-se comitetul și epitropia, este datorința președintelui sinodului, să provoace pre epitropii de mai nainte, și aceștia sunt îndatorați a preda numai decât: socoțile, lada bisericeii, obligațiunile, banii gata și toate hârtiile de valoare manipulate de ei, la mâna noilor epitropi, având și actul de predare a să petrece la protocol, cu anumirea obiectelor și a valorilor predate, după care, nou aleșa epitropia intră în funcțiune, pentru îndeplinirea agendelor din §-l 27 al stat. org.

10. După terminarea restaurării și predării amintite mai sus, sinódele parohiale vor efeptuî alegerea membrilor mireni pentru sinodul protopopesc, a căror alegere să pôte îndeplini prin aclamare, prin votare nominală seu secretă cu ședule; unde însă mai multe comune au să alégă la olaltă un membru la sinodul protopopesc, alegerea trebuie să se efeptuască ori cu vot nominal ori cu vot secret prin ședule, și în cazul din urmă ședulele, după efeptuirea scrutinării, au să se alature la protocol.

11. După efeptuirea acestor alegeri, protocolul să cetesce și autentică, și ședința Sinodului să încheiă, ér membrii aleși în comitet, să întrunesc pentru constituire și îndeplinirea agendelor avisate competenței comitetului, conform §-lor 20 și 22 respective 23 din stat. org. având președintele sinodului a asterne oficiului protopopesc în termin de cel mult trei zile după Sinod: o copie autentică de pre protocolul Sinodului, seu cel puțin un estras despre alegerea comitetului și a epitropiei, despre predarea cassei și despre alegerea membrilor la sinodul protopopesc (împreună cu eventuale ședule de votare.)

12. Să însarcină oficiile protopopești, că atât pentru efeptuirea celor espuse mai sus, cât și pentru că restaurarea corporațiunilor protopresviterale să se pótă îndeplini în timpul normal, — deodată cu publicarea cerculariului presinte — din cari li-să trimite numărul recerut de esemplare, — să publice:

a) terminele de restaurări în parochii (p. 4.)

b) împărțirea cercurilor pentru alegerea deputaților mireni la sinodul protopopesc, și respective pre basa împărțirii adoptate, să notifice fie-cărei parochii câți membri mireni are să alégă pentru sinodul protopopesc;

c) să defigă ziua și locul, unde să se întrunescă preoțimea tractuală pentru alegerea membrilor eclesiastici la sinodul protopopesc, conform normelor precisate în art. II. §§-ii 38, 40 și 41 din stat. org.

La staverirea și publicarea acestor termine să se țină cont de prescriesele statutului, ca sinódele protopopești ordinare, cari au să se țină în prima seu a doua Duminecă din Februaru, și cari au să

convóce cu 14 zile mai nainte, pre lângă pertractarea altor obiecte ordinarii, să pótă fi și constituante.

13. La actul restaurării sinódelor protopresviterale, au să servescă de cinosură normele provédute în cercularinl episcopesc de datul 24 Iuliu 1869, Nr. 874 și 27 Noemvre 1869, Nr. 1387, cari s'au urmat la prima constituire a sinódelor protopresviterale, adecă la întroducerea în viétă a Statutului organic.

14. În legătură cu cele de sus mai este de observat: că scaunele protopresviterale, cá foruri judecătorești de prima instanță, investite cu jurisdicțiune canonică, rămân și mai departe în activitate, și numai încât unii membri ai lor prin mórte seu prin alte eventualități vor fi încetat din funcțiune, să vor deplini locurile vacante, conform §§. 53 și 55 din Stat. org. dar aceste alegeri au să se substernă necondiționat la Consistoriu pentru îndeplinirea formelor canonice.

15. Să însarcină în fine oficiile protopopeschi a grabi cu publicarea cerculariului presinte astfel: ca, până în 10 Decemvre, v. a. c. să ajungă la toate parochiile, nu altcum: ca, pre basa protoco-lelor de restaurare, luând în sinódele parochiali, să compună după ordul alfabetic al comunelor:

a) conspectul membrilor comitetului și ai epitropiei parohiale, ér pre basa protocolului sinodului protopresviteral, să compună:

b) lista membrilor sinodului, comitetului și a epitropiei protopresviterale.

având conspectul de sub a) și lista de sub b) împreună cu protoco-lele de restaurare a le subșterne la Consistoriu de aici, cu rapórte separate, cel mult până la finea lui Februaru 1894.

Arad, 25, Noemvre 1893.

Ioan Mețianu, m. p.

Episcopul Aradului.

Un semn rău al timpului.

Sâmbetă în 9 Decemvre a. c. pre la 4 óre un anarchist a aruncat în camera din Paris de pre galeriă o bombă, carea o esplodând a rărit aprópe o sută de ómeni, atât dintre deputați, cât și din publicul, ce se afla pre galeriă, rânindu-se chiar și făptuitoriul. Faptul acesta nepomenit în istoriă a produs o adevărată spaimă în întregă Francia și în întregă Europa cu atât mai vertos, cu cât acea inimă de féré, carea a cutezat a face acest atentat, prins fiind, și supus înterogatoriului, — își mărturisesce faptul, și nu numai că nu-i pare rău de fapt, ci se mândresce cu el.

În fața faptului acestuia regretabil și în adevăr trist s'a revoltat întregă opiniunea publică din Europa, și cere a-se lua cele mai energice dispo-

țiuni, pentru ca societatea europeană să fiă scutită de pericolul cel mare, cu care amenință anarchismul. Și guvernul francez a și subșternut deja corpurilor legiuitoare proiectele, ce le-a creșut de lipsă. Și se deo Dumneșeu, ca măsurile, ce se vor lua să aibă destulă putere, ca să înfrângă și nimicescă totalminte nefastele tendențele ale anarchismului.

Când dăm espressioni acestei generale dorințe a lumii, — datori ne credem de altă parte a șice și noi un cuvânt ca să ne fiă de învățatură.

Fapte rele și crime au fost în lume, de când lumea esistă. Nici odată însă nu s'au sevșșit pare că crime cu atăta rafinăriă și cutezanță, precum s'au vșșut în anii din urmă. Și în fața acestei regretabile împrejurări este foarte natural, ca să-ne întrebăm de cauză. Causa și isvorul acestor crime noi cel puțin nu o putem afla aiurea, decât în lipsa de religiune și în lipsa de creșcere religișșă. Și în noi s'a format acășta convingere din motivul, că prin legile omenesci se pot înfrana relele numai după ce ele s'au comis și constat. Prin legi omenesci nu se pôte nimici însă nici odată din ómenii înclinați din firea lor spre rele din rădecină cauza relilor.

Causa relilor, cari bântuiesc astăzi societatea nu se va stșrpi nici odată din rădecină, prin legi și dispuseșșuni omenesci, decât numai prin legea lui Dumneșeu, și prin creșcerea minții și inimii popórelor în spiritul religiunii, și în legea lui Dumneșeu.

Omul fără Dumneșeu se feresce de a face rele numai atunci, când se teme, că va fi descoperit și pedepsit; ér când nu se teme de acășta, atunci îl sevșșescă fără nici o grije, ba, chiar își face virtute și mândriă din păcatul sevșșit, pentru că de judecāta ómenilor, durere, scapă foarte multe rele nepedepsite. Omul și justișșia omenescă nu vede, și nu pôte vedé tóte. Și este fapt, că dinaintea ochiului judecātorului omenesc au rēmas, și rēmān multe crime nedescoperite.

Înaintea lui Dumneșeu însă nu rēmāne nimic nici ascuns și nici nedescoperit. Domnul Ceriului și al pāmēntului vede tóte cele ascunse, și judecā, și remunerēzā, și pedepseșșe pre fiecare după faptele sale.

Ér realitatea acestei justișșii dumneșeiesci, seau dacā vré cineva să-o numescă astfeliu, a acestei ordine morale este atāt un rezultat al credinșșii în Dumneșeu, cât și un adevăr, constat în fie-care și în decursul vécurilor de esperinșșa întreg némului omenesc.

Și deci omul cu religiune se feresce a face fapte rele nu din frica de pedepsa justișșiei omenesci, ci din credinșșa sa în Dumneșeu, carea este mai puternică, decât cele mai aspre pedepse ómenesci.

Se pare însă, că veacul nostru, veacul luminiilor a voit să-se începă, și să-se termineze cu tendinșșa de a-se emancipa de sub religiune și biserică, și în urmăre de sub acea dreptate a lui Dumneșeu, carea vede, și cunoșșce tóte, și carea nu lasă nimic neremunerat și nepedepsit.

Acășta tendenșșă, ni-se pare nouă, că se rēsbună acum în oribecele crime, cari au pus în spaimă societatea omenescă. Materialismul și ateismul, creșcerea fără religiune, își seceră în ele fructele, cari, așa se vede, au trebuit să urmeze.

Religiunea și biserica nu este o invenșșiune; ci este un postulat al firii și naturii omenesci, un postulat, fără de care neamul omenesc nu se pôte devolta în direcșșiune bună. Chiar pentru acășta trebuie să fim cu deosebită îngrijire, ca tinerimea noastră să-se creșcă în spirit religios, — pentru că numai religiunea pôte scāpa societatea de relele și calāmități sociale, ce se ivesc atāt de adese ori în apusul Europei.

Cestiuni școlare.

Ordinarea pruncilor în bance.

Sunt lucruri la aparenșșa bagatele în șcōla populară față de cari nu ești cu atenșșiunea cuvenită, și de aici îți provin adese-ori neajunse, pe cari le puteai încunjura.

Între atari lucruri putem numēra și așședarea pruncilor în bance. Cei mai mulți învățatori lasă ordinarea cu totul întâmplārei. Șed pruncii, cum vreau și unde vreau.

Alți învățatori purced în ordinea elevilor, după progresul ce-l fac în studii, astfel în bancele prime totdeuna află pre cei mai buni și mai diligenșși elevi, pe când cei mai debili sunt în bancele din urmă. Acășta procedură s'a usitat decenii de arēndul și în gimnasii, și posibil că ici colo șlendrianismul acesta să mai fie încă în us. Mai sunt unii, cari mai au în vedere și considerări personale, bună óră pruncul domnului director, ori al altor ómeni de influinșșă din comună îl pune totdeuna în prima bancă, ca nu cumva sermanul învățator să cadă în disgrașșie. Așa sunt timpurile și așa sunt ómenii cu cusururi. Nu urmēzā însă, că și în venitoriu să persistām în păcatele trecutului, ci avem datorinșșa a ne smulge odată din ele.

Trebuie să ținem cont de esperinșșele altora.

Avem șcōle cu un învățatoriu și cu 3—6 despărțeminte, și avem șcōlele capitale cu mai mulți

învățători, instruând fie care numai un despărțământ, elevi cărora li se propune aceeași materie din toate disciplinele.

Avem școle, unde bancele sunt făcute, cum a dat Dumnezeu, și nu după mărimea și etatea elevilor acomodată și făcute, și avem puține, foarte puține școle, unde bancele sunt făcute după toate recerințele pedagogico-higienice, luându-se în considerare etatea și mărimea pruncilor.

Astfel avem scaune anume pentru elevi dela 6—8 ani, dela 8—10 ani și așa mai departe.

În clasa unde sunt mai multe despărțăminte și bancele făcute una ca alta de mari, aședarea pruncilor este mai cu greu. Mai ușor este unde avem bance corespunzătoare și numai un despărțământ.

Întrebarea primă, ce e să o resolvim ar fi: când trebuie, și de câte ori trebuie să-și pună în ordine un învățător elevii în clasă în decursul anului? Ce considerațiune trebuie să aibă învățătorii înaintea ochilor aședându-și pruncii în ordine în bance? Spre ce scop ne servește o bună ordinare a elevilor în clasă? Vom răspunde la aceste întrebări pe rând.

Câte-va zile după imatricularea lăsăm elevii să șadă, după cum le-am asignat un loc ore-care la înscriere.

După-ce învățătorii cunosc încât-va elevii mai de aproape pe la începutul săptămânii a treia îi aședă în ordine.

De basă a aședării e a se lua dezvoltarea fizică și spirituală. În clasele cu mai multe despărțăminte, bancele prime le vom ocupa cu primul despărțământ și așa vor urma apoi celelalte despărțăminte în bancele următoare, așa încât pentru despărțământul al 5-lea și al 6-lea vor veni bancele din fund.

Acum trebuie să fie învățătorii cu băgare de seamă la aședarea elevilor din același despărțământ. Cei mai bine dezvoltați fizice vor veni mai în urmă, dacă nu subversază alte împrejurări, de cari trebuie să ținem cont la locațiune. Anume dacă avem elevi miopi, cu auz greu, gângavi, ori apoi petulanți, neatenți, și leneși, pe acestia trebuie la totă întâmplarea să-i aședăm în bancele prime mai aproape de catedra învățătorului. Bine trebuie să studieze apoi învățătorii natura elevilor, și cu considerare la acesta, să așede elevii timiți lângă cei mai curăgioși, cei sanguini lângă cei mai melancolici, cei leneși lângă cei diligenți, cei ce s' iubituri de ordine lângă disordinați, cei viali și neastemperați, lângă cei serioși, și așa mai departe. Odată fiindă finită locațiunea învățătorului îi stă în voie după observările ce va face asupra elevilor să facă permutările singulare ori generale. Permutări singulare vor fi d. e. când un elev incomodă și devine agresiv pentru vecinii sei, sau când purtarea lui devine din ce în ce mai rea. Era permutări sunt a se face în perioade mai rari de es. la două, trei sau patru luni. Aceste permutări sunt necesare cu deosebire acolo, unde școla nu corespunde

întru toate recerințelor igienice d. e. pruncii, cari sunt în apropierea ferestrelor reu ajustate trebuie să sufere cu deosebire iarna, sau aceia, cari sunt în apropierea ușei sau a cuptoriului — de aci vom fi siliți a-i permuta și la locuri mai bune.

În trecut și poate și acum pe ici colo să mai face amintire de „scaunul măgarilor“ sau al „leneșilor“, un scaun unde erau condamnați elevii cei mai debili spiritualmente.

Atari scaune sunt de condamnat din punct de vedere pedagogic, deorece chiar față de elevii mai debili și leneși trebuie să fim cu totă atențiunea spre a-i scote din starea lor, și a-i îndrepta.

Nu numai pentru elevii cei buni e pus învățătorii, ci și pentru cei mai debili, leneși. În îndreptarea acestora, își poate câștiga mai mare merite un învățătoriu.

Se fim deci cu tot tactul recerut față de atari elevi.

De recomandat este însă a separa pre timp mai scurt — drept tip de pedepsă pre elevii, cari se bat, cari vin târziu la școlă, cari sunt necurățiți, încât nu poți se-i îndrepti cu una cu două, pre cei cari se certy etc. Pre acestia e bine a-i lăsa în o bancă golă — carea e de o parte — însă numai pre timp scurt. În fine trebuie să observăm, că o procedură cu tact în localizațiunea elevilor, în permutările singulare și generali, ne servește foarte mult și ne ușurează susținerea disciplinei în școlă, precum și progresul în instrucțiune. Simțul colegial și ambițiunea nobilă se dezvoltă treptat în elevi, nedându-li-se ansă a se individua unii pre alții din cauza locațiunei, un lucru carele foarte ades obvine acolo unde elevii sunt aședati în bance, după progresul în studii. Pre lângă aceste o bună localizațiune îi dedă pre elevi de mici a trăi în armonie și a se ajuta împrumutat, era față de cei defectuoși se dedau a fi cu considerare din frageda pruncie. „Tel. Rom.“

Proiectul de lege despre dreptul matrimonial.

Capitolul întâiu.

Logodna.

§. 1. Pentru logodirea minorenilor se recere învoirea celui ce îi reprezintă înaintea legii.

§. 2. Din logodire nu provine nici un drept de proces referitor la încheierea căsătoriei.

§. 3. Îndeplinirea ori-căreri condițiuni în cazul când logodiții nu s'ar căsători, n'are valoare.

§. 4. Dintre logodiți acela, care se retrage dela logodnă fără motive basate sau care a dat motive temeinice celui alt pentru a se retrage, este dator cu desdau-nare celui alt sau părinților lui.

Desdau-narea nu e permisă să întrecă suma cheltuielilor făcute cu scopul de căsătorie.

§. 5. Ceea-ce a dat unul dintre logodiți sau părinții lui celui alt logodit ca semn de logodire, se consideră că

ar fi fost dat cu presupunere, că căsătoria se va întempla sau că logodna va subsista până la mórtea unuia dintre logodiți.

Cel-ce a dat motive basate pentru retragere, sau acela dintre logodiți care s'a retras fără motive temeinice, perde dreptul de cerere de înapoiare.

Cât despre cererea de înapoiare, hotăresc normele pentru acuse în cas de înavuțire nepermisă.

§. 6. Dreptul de desdaunare și de cerere înapoi trece la moștenitori numai în cazul acela, dacă cel îndreptățit și-a validat dreptul seu pe calea legii.

§. 7. Pretensiunile care se întemeiază pe §. 4. și 5 se prescriu după un an socotindu-se din ziua, în care a încetat starea de logodirea.

Capitolul al doilea.

Pe decile de căsătorie.

§. 8. Persóna necapabilă de acțiune (§. 149) nu pöte încheia căsătorie.

§. 9. Bărbatul nu pöte încheia căsătorie înainte de vârsta de 18 ani împliniți ér femeia înainte de 16 ani împliniți.

Ministrul justiției pöte da dispensație.

§. 10. Persóna minorenă nu pöte încheia căsătorie fără încuviințarea reprezentantului ei legal.

§. 11. Spre a se puté căsători o persónă minorenă sub 20 de ani e de trebuință încuviințarea tatălui și dacă nu este tată și a mamei.

La un copil nelegitim mamei îi compete a-și da consimțirea pentru căsătoria lui.

Dacă părinții sunt despărțiți de pat și masă, sau dacă căsătoria lor a fost desfăcută, mama are întâietatea înainte tatălui cu privire la copilul ce se află în îngrijirea ei.

Cât timp adopțiunea nu e disolvată, părinții trupești ai copilului adoptiv n'au drept de a da consimțirea lor.

Părinții, care pentru defecte corporale sau intelectuale, sau în urma despărțirii sunt în continuu împedecați, sau au pierdut autoritatea părintescă sau de tutori, se consideră ca neesistenți, dacă n'au pierdut-o din cauza administrării averii.

Că părinții sunt împedecați sau nu, acésta o hotărește scaunul orfanal.

§. 12. Când minorenul nu și-a ajuns vârsta de 20 ani împliniți, și nu are părinți cu drept de consimțire, consimțirea reprezentantului seu legal numai atunci are valöre dacă autoritatea de tutorat a încuviințat-o.

Acéstă încuviințare nu e necesară când reprezentantul legal al copilului este moșul seu.

§. 13. Dacă reprezentantul legal, sau părinții nu-și dau consimțirea, atunci pentru încheierea căsătoriei e necesară consimțirea autorității pupulare.

§. 14. Autoritatea pupulară nu decide fără a asculta pe persóna minorenă și trebuie se aibă în vedere interesul și viitorul acesteia.

§. 15. Nu pot încheia căsătorie:

a) rudele în linie directă;

b) frați și surori nici atunci când au comun numai tată, sau comună numai mamă;

c) unul dintre căsătoriți cu rudele în linie directă de ale celuilalt dintre căsătoriți chiar și după ce s'ar declară de desfăcută căsătoria sau de nevalabilă.

Legitimitatea sau nelegimitatea originii nu presentă nici o deosebire.

§. 16. Căsătorie nouă nu pöte încheia acela, a cărui căsătorie precedentă nu este nimicită, sau n'a fost declarată de nevalidă, esceptând dacă căsătoria lui anterioră este nulă.

În cazul daclarării de mórte, sunt normativi §§-ii 94 și 95.

§. 17. Nu pöte încheia căsătorie:

a) cel-ce și a omorit soțul în căsătorie ucis cu intenție sau i-a atentat la viéță, anume cu acela, cu a cărui consimțire sau ajutor a sévrșit fapta.

b) cel-ce a omorit, ucis cu intenție sau atentat la viéță unuia dintre soți, și anume cu acela dintre ei, cu al cărui comsimțemânt sau ajutor a sévrșit fapta,

§. 18. Este interdis a se căsători acea persónă, în contra cărei s'a pornit procedură de punere sub tutelă din cauza bólei sufletesci sau a surdo-muției, împedecând o înțelegere chiar prin semne, și în contra căruia:

a) s'a ordonat sequestru, dela publicarea lui până la încetare;

b) s'a pronunțat punerea sub curatelă cu o hotărîrit judecătorească, dela aducerea acestei hotărîri până la intrarea ei în vigöre.

§. 19. Este interdis ori-și cărui nevirstnic, chiar și cu 29 ani împliniți, a se căsători fără încuviințarea tatălui sau a mamei, și chiar și atunci dacă reprezentantul legal și a dat consimțirea. §§-ii 11, 13 și 14 sunt a se aplica în conformitate.

§. 20. Este oprită căsătoria cu frați și surori ai rudei în linie directă ascendentă.

Înrudirea și legături de frate sau soră sunt a se judeca după §. 15.

Regele pöte da dispensații la propunerea ministrului de justiție.

§. 21. Căsătoria este oprită câtă vreme adopțiunea nu este disolvată:

a) între cel-ce adóptă și cel adoptat, precum și între descendenții acestui din urmă;

b) între cel-ce adóptă și fostul soț al adoptatului, precum și descendenții lui, deasemenea, precum și descendenții lui și fostul soț al adoptatului.

Ministrul de justiție pöte da dispensație.

§. 22. Căsătoria este oprită între tutor precum și descendenții lui și între ai celui sub tutelă, câtă vreme țin raporturile de tutorie.

§. 23. Căsătoria este oprită între aceia, cari sunt opriți a încheia căsătorie prin judecată de divorț din cauza ruperii căsătoriei.

Regele pöte da dispensații la propunerea ministrului de justiție.

§. 24. Este interdis a se căsători câtă vreme căsă-

torie n'a fost declarată de nevalidă chiar și atunci când căsătoria anterioară este nulă.

§ 25. Este oprit a se căsători la declararea morții, dacă soțul celui declarat de mort, sau acela cu care vrea să se căsătorească, scie sau este dovedit, că cel declarat de mort a supraviețuit ziua morții declarată.

§ 26. Este interzis unuia din căsătoriți a se căsători cu acela, care a fost osândit ca autorul sau participantul la omorul celuilalt soț.

Regele poate da dispensații la propunerea ministrului de justiție.

§ 27. Este interzis soției a încheia căsătorie nouă înainte de șase luni dela încetarea sau declararea de nulitate a căsătoriei.

Acăsta pedecă încetază dacă într'aceea femeia a născut.

Acăstă interdicere nu se întinde asupra încheierii unei noue căsătorii permise pe baza unei hotărâri judecătorești de morțe, și asupra casului amintit în punctul c) § 74.

Ministrul de justiție poate da dispensație.

§ 28. Fără încuviințarea autorităților este interzis a se căsători aceluia, care după regulile bisericii, la care aparține, nu poate încheia căsătorie din cauza ordinii bisericesci sau din cauza votului de călugărie.

§ 29. Căsătoria este interzisă în lipsa consimțirii de căsătorie necesară în sensul legii militare.

§ 30. Este interzis a se căsători fără vestiri în regulă (§. 52.)

Dirigătorii pot da dispensații.

§ 31. La aplicarea §. 17 §. 21 b), și §. 26 nu se ia în considerație căsătoria, care a fost declarată de încetată sau fără valoare.

Capitolul al treilea.*)

Încheierea căsătoriei,

§ 32. Pentru încheierea căsătoriei este necesară învoirea liberă a partidelor. Sila, greșela și amăgirea esclud învoirea liberă.

§ 33. Încheierea căsătoriei nu poate fi legată nici de timp, nici de vre-o altă condițiune. O astfel de rezervă se privește ca neesistentă.

§ 34. Căsătoriei îi premerge publicarea.

Publicarea căsătoriei o pot cere logodiții în persoană, prin reprezentanții lor legali, sau prin împuternicitul special pentru acest scop.

Publicarea o fac purtătorii matriculelor.

§ 35. Căsătoria trebuie să fie publicată în aceea comună, care este locuința regulată a logodiților.

Dacă au diferite sau mai multe locuințe regulate, atunci publicarea are să se facă în fie-care comună.

Dacă ei nu locuiesc de trei luni în ultimul loc, unde se află, atunci trebuie să se publice și acolo, unde li-a fost ultima locuință regulată.

§ 36. În lipsa unui domiciliu stabil, se va publica

căsătoria în acea comună, unde se află logodiții și dacă dela domicilierea lor în comună n'au trecut trei luni, trebuie să se facă și acolo, unde mai în urmă au stat trei luni. Când un astfel de domiciliu nu se poate constata, atunci căsătoria trebuie să fie publicată și în locul domiciliării, și în locul natal al logodiților.

Dacă nu se poate statorî nici locul domiciliului, nici cel natal, atunci purtătorul matriculelor emite o publicațiune. În cazul acesta căsătoria se poate încheia numai după trei luni dela emiterea publicațiunii.

§ 37. Publicațiunea o regulează acel purtător de matricule, care este îndreptățit să intervină la încheierea căsătoriei. (§ 48) Intre doi astfel de îndreptățiți au logodiții să-și aleagă pe unul.

Dacă purtătorul de matricule a dispus publicarea căsătoriei, atunci el o face în propriul seu cerc și recercă totodată pe acei purtători de matricule, în al căror cerc are să se publice căsătoria (§§ 35, 36) pentru de-a esecuta publicarea.

Acăști din urmă sunt îndatorați să facă acăsta fără nici o întârziere și se înștiințeze pe purtătorul de matricule, despre pedecile eventuale.

(Va urma.)

D I V E R S E.

* *Deputați congresuali din cler.* Joia trecută s'au efectuit alegerea de deputați congresuali din cler în cercurile electorale aparținătoare la jurisdicțiunea Consistoriului eparchial din Arad. Dintre aceste alegeri ne sunt cunoscute până acum următoarele și anume: în cercurile Arad-Radna s'a ales: pâr. Vasiliu Beleşiu, protopresviter; în cercurile Siria-Ienopolea: pâr. Georgiu Popoviciu, protopresviter; în cercurile Giula-Chişineu: pâr. Vasiliu Mangra, ieromonach; în cercurile Timişoara-Banat-Comloş: pâr. Dr. Traian Puticiu, protopresviter; în cercurile Lipova-Vinga: protosinCELUL Augustin Hamsea.

* *Deputați congresuali preoțești* în diecesa Caransebeşului s'au ales următorii dni: 1. în cercul Caransebeşului s'a ales Pré Cuvioşia Sa părintele archimandrit Filaret Musta; 2. în cercul Lugojului s'a ales Dr. George Popoviciu protoprosbiterul Lugojului; 3. în cercul Făgetului s'a ales Sebastian Olariu, protoprosbiterul Făgetului; 4. în cercul Jebelului s'a ales Dr. Traian Badescu secretariu consistorial; 5. în cercul Ciacovei s'a ales Ioan Pinciu, protoprosbiterul Ciacovei; 6. în cercul Vêrşeşului s'a ales Andreiu Ghidiu, protoprosbiterul Caransebeşului; 7. în cercul din Petrovoselo s'a ales Trifon Miclea, protoprosbiterul Panciovei; 8. în cercul Iamului s'a ales Filip Adam, protoprosbiterul Bisericeii-albe; 9. în cercul Oraviței s'a ales Alesandru Popoviciu, protoprosbiterul Oraviței; 10. în cercul Mehadiiei s'a ales Mihail Popoviciu protoprosbiterul Mehadiiei.

* *Doctor în teologie honoris causa.* Cetim în „Voința bisericii române“ din Bucureşti, că Pré Sântia Sa parintele al Dunării de jos D. D. Partheniu a fost

*) Alinea 2 și 3 a §. 34 precum și a §§. 35, 44, 53, 54, 58—60 din capitolul al treilea sunt a se trece în proiectul de lege despre matricula.

distins de facultatea de teologie dela universitatea din Atena cu titlul de doctor în teologie. Felicitând pre Prê Sântia Sa îi dicem: „întru mulți ani stăpâne!“

† **Necrolog.** Nicolae Păcurariu preot rom. ort. în Coroiu a răposat în Domnul la 25 Octomvrie în al 32 an al etății și al 9-lea al preoției sale. Îl jălesc întristata soție Floarea n. Stanca, Simeon Buleu teol. ca nepot, alți mulți consângeni și întreg poporul din parohiile sale Coroiu și Maraușul mare. La înmormântarea întemplată în 27.10 ore a. m. a pontificat Rev. dm. protopop Petru Suciuc; tot Rev. dm. protopop a ținut un discurs funebral potrivit. Fie-i țărina ușoră și memoria binecuvântată.

† **Necrolog.** Teodor Roșiu, paroch gr. or. în T.-Carand, protopresbiteratul Beliului, după un morb greu de 6 luni, Luni sêra în 22 Noemvre c. v. la 10 ore, și a dat sufletul în mâinile Creatorului sêu, în etate de 45 ani și 19 ani ai preoției sale. În mormântarea decedatului, s'a sêvșit Joi în 25 c. prin protopresbiteratul concerninte Petru Suciuc, cu asistența a 6 preoți, câți-va învățatori și a unui număr de popor. Cuvântarea funebrală foarte acomodată a ținut-o părintele Damaschin Stefanesc din Cherteș. Il deplâng veduva-i soție, consângeni, amici și poporul, pre care l'a păstorit cu fidelitate. Fie-i țărina ușoră și memoria binecuvântată!

† **Necrolog.** Veturia Groza, fîca preotului Nicolau Groza din S.-Mihaiul-român (cottul Timiș) în 26 Noemvre st. v. a. c. a răposat în d-l, după un morb scurt de „difteritis“, în etate de 8 ani. Lăsând în doliu nespuse pe întristații părinți moș și bunica la cari era în comuna Băreșci, precum și pe alte multe rudeni.

Provedinta divina să mângâie pre părinții întristați, ér defuncte-i îi dicem sê-i fie țărina ușoră!

Concurs.

În necs cu Înaltul decis consistorial Nr. 5182, ex 1893, și pre basa conclusului comitetului parochial rom. gr. or. din Lipova luat la 28 Noemvre a. c., sê escrie concurs pentru îndeplinirea stațiunii învățatoresci dela șcôla de fetițe din Lipova, devenită în vacanță prin repausarea fostului învățatoriu Dariu Putici; — cu termin de 30 de zile dela prima publicare.

Salariul anual împreunat cu acêstă stațiune de învățatoriu este:

- 1) În bani numărâr (fiind aci computat și naturale 400 fl.
- 2) Pentru lemne, din care are a sê încălđi sala de învățământ 32 fl.
- 3) Paușal pentru scripturistică 10 fl.
- 4) Cortel liber în localitatea șcôlei, precum și un juger de pământ arătoriu și un tachiuc.
- 5) Dela înmormântări unde va fi chemat taxa de 1 fl. v. a.

Recurenții cari dorese a ocupa acest post sunt avisati ca recursurile lor instruite conform dispozițiilor legale, și adresate comitetului parochial din Lipova, — sê le substernă subscrișului inspector școlar în Lipova — B.-Lippa — până la terminul sus arêtat; — precum și a

sê presenta în vre-o Duminecă ori sêrbătore în sta biserică din Lipova, spre a-și arêta desteritatea în cântare și tipic.

Sê notéză că învățatorii, cari vor dovedi o calificațiune mai superiôră, adecă, vor posede clase gimnasiale ori reale, și vor dovedi că sunt apti de a forma și conduce corul vocal (pentru ce vor fi remunerați separat) vor fi preferiți.

Lipova, 28 Noemvre v. 1893.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: VOICU HAMSEA, m. p. protopop inspector școlar.

—□—

Pentru deplinirea definitivă a duor stațiuni vacante învățatoresci dela șcôlele rom. gr. or. **Checia-română**, adecă: șcôla mare de băeți și șcôla mică mixtă, cu termin de alegere pe 30 zile dela prima publicare (a 3-a și de Crăciun).

Salariul anual împreunat cu fiecare din aceste stațiuni este:

- 1) În bani gata 250 fl. (500 corone).
- 2) 20 chible grâu, parte curat, parte secareț și 5 chible cucuruz.
- 3) 40 fl. v. a. relut pentru încălđit, din care aleșii învățatori vor avê a încălđi câte o sală de învățământ.
- 4) Pentru participarea la conferințele învățatoresci 5 fl. și pentru scripturistică 5 fl. v. a.
- 5) Pentru famulația fiecarei șcôle câte 5 fl. v. a. și 3 chible grâu.
- 6) Cortel liber și grădină de legumi.

Învățatorii aleși vor avê a provede cantoratul s. bisericii în schimb cu sêptemâna, pentru care vor primi fiecare câte două jugere pământ arătoriu de clasa I-a după care însê vor avê a suporta tôte dările; ér dela înmormântările la care vor fi poftiți vor căpeta câte 50 cr.

Dela recurenți se recere pregătire de cel puțin 2 clase gimnasiale ori reale, testimoniu preparandial și de calificațiune învățatorescă, atestat despre conduită și capabilitatea de a potê propune în șcôla limba măghiară în măsura ceruta de lege.

Recurenții instruindu-și astfel recursurile lor și adresându-le comitetului parochial rom. g. or. din Checia-română, le vor substerne M. O. D. Paul Miulescu protopresbiter inspector școlar în B.-Comloș până inclusive la 25 Decemvre 1893, ér până la alegere au a se presenta în vr'o Duminecă ori sêrbătore în sfta biserică din loc spre a-și arêta desteritatea în cele cantonale.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: P. MIULESCU, m. p. protopop inspector școlar.

—□—

Conform ordinațiunei Venerabilului Consistoriu diecesan cu datul 8 Octomvre a. c. Nr. 4717 sê escrie concurs pentru deplinirea parochiei de a III clasa în Ciuciu, protopresbiteratul Halmagiu, cu terminul de alegere 19/31 Decemvre a. c.

Emolumintele anuali sunt: dela 145 numeri de case câte 1/2 măsură de cucuruz sfêrmat și stolele usuuate.

Doritorii de a ocupa acêstă parochie sunt avisati: recursurile provedute cu tôte documintele prescise în stat. organic, și adresate comitetului parochial a-le trimite protopresbiterului Ioan Groza în Halmagiu până la 18/30 Decemvre a. c.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: IOAN GROZA, m. p. protopop.

—□—